

Inhoudstafel

Voorwoord	15
Inleiding	17
I. 'Eenheid in verscheidenheid'	17
II. Verkiezingen en/in democratieën	21
III. Verkiezingen en verkiezingen is twee	23
IV. Waarom verkiezingen bestuderen?	30
V. Functies van kiesstelsels	33
Hoofdstuk 1 – Classificatie van kiesstelsels	37
I. Inleiding	37
II. Drie categorieën kiesstelsels	38
1. Meerderheidsstelsels	39
2. Proportionele stelsels	41
3. Gemengde stelsels	42
4. Andere stelsels	43
III. Variaties in de kiesstelsels	44
1. Districtsgrootte	44
2. Stemprocedure (<i>ballot structure</i>)	46
3. Vrije keuze van de kandidaten of niet?	47
IV. Verspreiding van de stelsels over de wereld	48
V. Kiesstelsels en alternatieve concepties van 'vertegenwoordiging'	49
VI. Kunstmatige vertekeningmechanismen	50
1. De ongebalanceerde kieskringen (<i>malapportionment</i>)	50
2. <i>Gerrymandering</i>	52
3. Kiesdrempel	54
4. Antipartijwetgeving	56
Hoofdstuk 2 – Het Britse politieke systeem op basis van het <i>First Past The Post</i> -meerderheidsstelsel	57
I. Inleiding	57
II. Het Britse kiesstelsel in een notendop	58
1. Een land in 650 stukjes	58
2. By-elections	58

3. <i>Safe seats vs. marginal seats</i>	59
4. Absolute meerderheid?	61
III. Gevolgen van het Britse kiesstelsel	62
1. Een tweepartijensysteem	62
2. Disproportionaliteit stemmen vs. zetels	64
a) Geografische spreiding/concentratie van stemmen	65
b) Indeling van kieskringen	66
IV. Voor- en nadelen van het <i>First Past The Post</i> -stelsel	70
V. <i>House of Lords</i>	75
1. Samenstelling	75
2. Taken	76
VI. De relaties tussen de wetgevende en de uitvoerende macht	77
1. De uitvoerende macht gedomineerd door de prime minister	77
2. Een statig maar onmachtig parlement	79
VII Het Verenigd Koninkrijk als typevoorbeeld van een Westminstermodel	81
VIII. Besluit	84
Hoofdstuk 3 – Absolutemeerderheidsstelsels	85
I. Inleiding	85
II. <i>Alternative Vote</i> (of het stelsel van de overdraagbare stem)	85
1. Inleiding	85
2. Kenmerken van het <i>Alternative Vote</i> -stelsel	86
3. Voor- en nadelen van het <i>Alternative Vote</i> -systeem	88
III. Tweerondenstelsel	89
1. Inleiding	89
2. Verkiezing van de <i>Président de la République</i> (<i>Majority Run-off Two-Round System</i>)	90
3. Verkiezing van de Franse <i>Assemblée nationale</i> (<i>Majority-Plurality Two Round System</i>)	93
4. Voor- en nadelen van het tweerondenstelsel	103
IV. Besluit	104
Hoofdstuk 4 – De gevolgen van een tweerondensysteem: de werking van de vijfde Franse republiek (1958- ...)	107
I. Voorgeschiedenis	107
II. Kenmerken van de Vijfde Franse Republiek	108
III. Gevolgen van het semipresidentiële systeem	117
1. De acht presidenten van de Vijfde Franse Republiek	118
2. Het statuut van de president	119

3.	De bevoegdheden van de president	120
4.	De eerste minister en de overige leden van de ministerraad	126
IV.	Het parlement en de relaties tussen de uitvoerende en de wetgevende macht	129
1.	Het parlement verzwakt door de grondwet, de regering en de cumul van mandaten	129
2.	De Franse Senaat	130
V.	Besluit	131

Hoofdstuk 5 – Stelsels van evenredige vertegenwoordiging en consensusdemocratieën

I.	Inleiding	133
II.	Determinanten van proportionaliteit	133
1.	De electorale formule	133
a)	Kiesdelertechnieken	134
b)	Delerreeksen	137
2.	De grootte van de kieskringen	139
3.	De formele kiesdrempel	140
III.	Voordelen en nadelen van lijstproportionele systemen	141
IV.	Het consensusmodel	143

Hoofdstuk 6 – Democratie in de Lage Landen

I.	Inleiding	149
II.	Het Nederlandse politieke stelsel	149
1.	Inleiding	149
2.	Stemverrichtingen	150
3.	Zeteltoewijzing	154
4.	Nederlandse instituties	155
5.	Het parlementaire stelsel	160
III.	Het Belgische kiesstelsel	162
1.	Inleiding	162
2.	Evolutie van het Belgische kiesstelsel	162
a.	Het eerste kiesstelsel in 1831	162
b.	Uitbreiding van het kiesrecht	164
c.	Invoering evenredige vertegenwoordiging	166
d.	De bokkensprongen van de provinciale apparentering	168
3.	De verschillende kiesstelsels in België	171
a.	De verkiezing van de federale Kamer van Volksvertegenwoordigers	171
b.	De getrapte verkiezing van de Senaat	177

c. De zesde staats hervorming (2014)	179
d. De verkiezing van de deelstaatparlementen	181
e. De verkiezing van de gemeente- en provincieraden	184
4. Het kiesstelsel en de participatie in België	188
5. Evolutie van het parlementarisme in België na de Tweede Wereldoorlog	193
a. Functies van het parlement	194
b. Functieverlies van het parlement	195
6. Welke rol voor het parlement?	205
IV. Besluit	206

Hoofdstuk 7 – Gemengde stelsels: het Duitse politieke systeem

209

I. Inleiding	209
II. Het Duitse kiesstelsel	211
1. Oorsprong en algemene kenmerken	211
2. Stemverrichtingen en zetelberekening	213
III. Voor- en nadelen van het Duitse systeem	219
IV. Effecten en gevolgen van het Duitse kiesstelsel	221
V. Het Duitse federalisme	225
VI. Bicameraal parlementair systeem	228
VII. Besluit	230

Hoofdstuk 8 – Één parlement voor Europa? De lange strijd om erkenning van het Europees Parlement

231

I. Inleiding	231
II. Van Gemeenschappelijke Vergadering tot Europees Parlement	232
III. ‘In verscheidenheid verenigd’	234
IV. Van euroforie tot eurosceptis	241
V. De moeizame weg naar meer invloed	245
VI. Kiezen voor een Europese carrière: de Europarlementsleden	251

Hoofdstuk 9 – Effecten van kiesstelsels Disproportionaliteiten, opkomst en vrouwen- vertegenwoordiging

261

I. Inleiding	261
II. De Gallagherindex voor de graad van (dis)proportionaliteit	261

III. Invloed van het kiesstelsel op de opkomst (<i>electoral turnout</i>)	266
1. De opkomstplicht	266
2. De opkomstplicht als remedie tegen dalende participatie?	268
3. Institutionele factoren die invloed hebben op de opkomst	269
4. Invloed van de kieswetgeving op de opkomst	272
5. Toevallige factoren die invloed hebben op de opkomst	273
IV. Vrouwen en verkiezingen	275
1. De electorale participatie van vrouwen	276
2. Vrouwen in het parlement	277
 Hoofdstuk 10 – De presidentialisering van de westerse democratieën?	 283
I. Inleiding	283
II. De erfenis van Montesquieu	285
III. Politieke en electorale presidentialisering	289
1. De politieke presidentialisering in de regering	290
2. De politieke presidentialisering in politieke partijen	295
3. De electorale presidentialisering	298
IV. Oorzaken van de presidentialisering	303
V. De gevolgen van de presidentialisering	305
 Bibliografie	 307